

Svenska i alla ämnen - utmaning eller möjlighet

	ARABISKA	DARI	FARSI	TIGRINJA	PASHTO
HEJ	MARHABA eller SALAAM	SALAAM	SALAAM	SALAAM (KEMAJ) = TJA!	ALEJKUH SALAAM
HEJ DÅ	MAESALLAAME	KHÅDA HAAFIZ	KHÅDA HAAFIZ	TJAO	KODA HAFES
JAG HETER...	ESMI...	ÉSME MAN...	NAME MÂN...	ANE SHIMAJ...	ZAMA NUM...
VAD HETER DU?	SHU ESMOK?	ESME TJAMATJIHAST	NAME SHUMA TJE?	MEN SHIMKA? ♂ MEN SHIMKI? ♀	STA NUM SADE?
HUR MÅR DU?	KIIFAAK?	TJI HAAL DAARID?	HALET TJETORE?	KEMEJ ALLEKWA? ♂ ALLEKWI? ♀	SEN GAYE?

VAD KONSTIGT STAVAT !!

VI SKREV FRASERNA SOM DE LÄTER PÅ SVENSKA

JAG VÄGADE

Aggarpsskolan 26/9 8.00-10.00

- Introduktion
- Ska alla vara svensklärare?
- Språkutveckling sker i ett sammanhang
- Svenska, persiska/dari och arabiska
- PAUS
- Hur stöttar ni?
- Litteratur
- Avslutning

Världens tio största språk

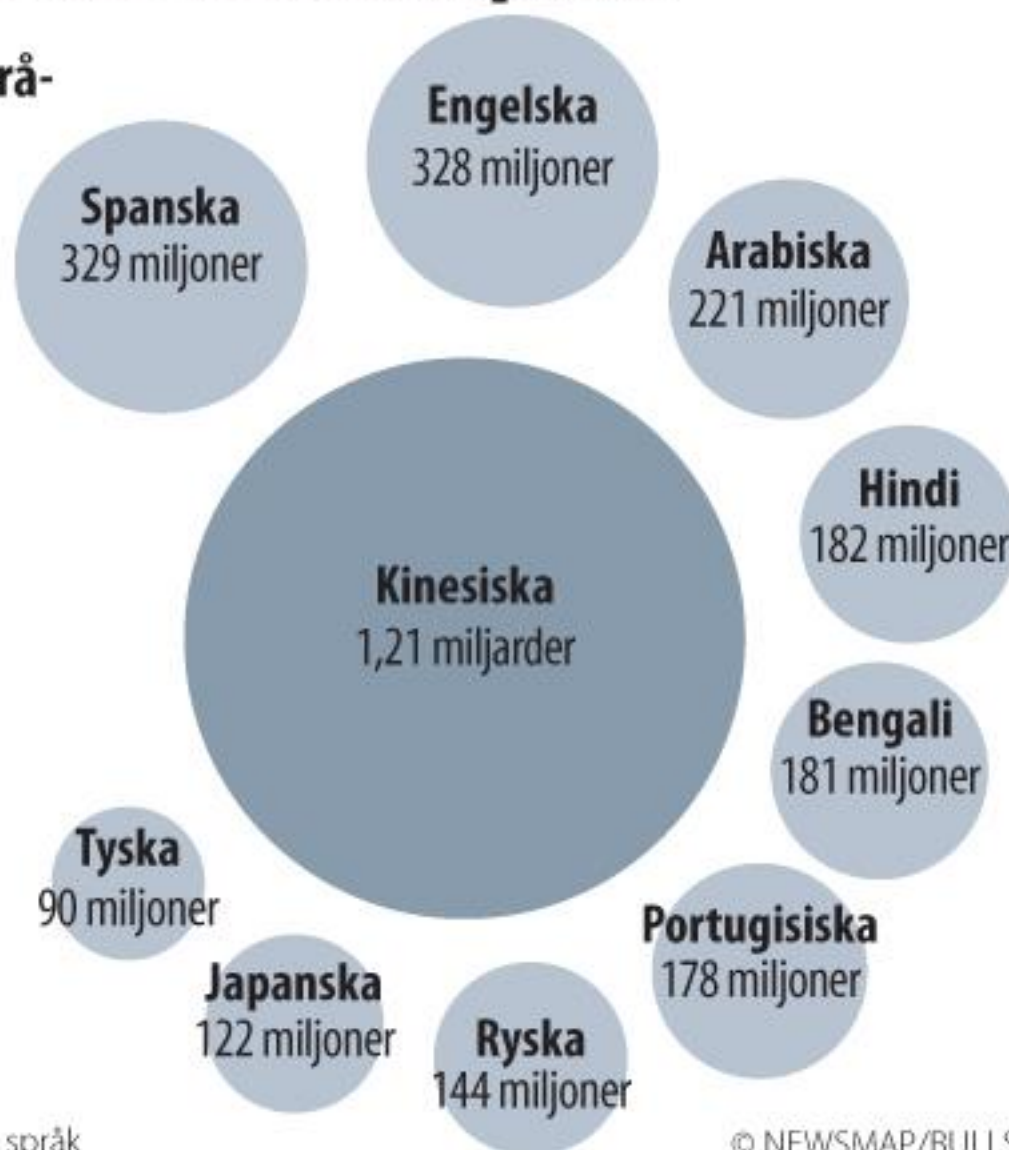
Mest talade språken globalt:

Fler människor, färre språk

- 3 500 minst utbredda språken talas av 0,2 procent av världens folk

- De 83 mest talade språken används av cirka 80 procent av världens befolkning

KÄLLOR: McClatchy
Washingtonbyrå,
Ethnologue: Världens språk

Sveriges största språk

1. Svenska 8 000 000	14. Arameiska 52 000
2. Finska 200 000	15. Turkiska 45 000
3. Arabiska 155 000	16. Albanska 39 000
4. BKS 130 000	17. Thaiändska 30 000
5. Kurdiska 84 000	18. Ryska 29 000
6. Polska 76 000	19. Ungerska 24 000
7. Spanska 75 000	20. Kantonesiska 20 000
8. Persiska 74 000	26. Svenskt teckenspråk 12 000
9. Tyska 72 000	29. Romani 11 000
10. Danska 57 000	39. Samiska 6 000
11. Norska 54 000	54. Jiddisch 3 000
11. Engelska 54 000	66. Älvdalska 1 900
13. Somaliska 53 000	69. Överkalixmål 1 600

Statistiken visar uppskattat antal modersmålstalare 2012. I siffrorna för finska ingår meänkieli. BKS står för bosniska, kroatiska, serbiska och montenegrinska. Källa: Mikael Parkvall *Sveriges språk i siffror* (Morfem och Språkrådet 2016).

**Språken har
sprungit fram
ur människans behov
av att meddela sig.**

**Den som behärskar uttrycksmedlen finner
sig bättre tillrätta i alla mänskliga kontakter.**

På vilken nivå ska aktiviteter/undervisning ske?

HÖG KOGNITIV UTMANING

UTVECKLINGSZON

Beskriva, generalisera, jämföra,
reflektera, använda nya ord/begrepp,
ställa och besvara frågor, planera

Förklara, argumentera,
värdera kritiskt, analysera,
tillämpa

FRUSTRATIONSZON

MYCKET

LITE

STÖTTNING

STÖTTNING

TRYGGHETSZON

Titta- peka, lyssna, tala, utbyta
erfarenheter, minnas,
namnge, återge, ställa frågor,
tillämpa kända rutiner

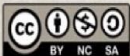
Härma ord, säga efter, lära sig
utantill utan att förstå innehållet,
repetera, kopiera utan reflektion

UTTRÅKNINGSZON

LÅG KOGNITIV UTMANING

CUMMINS FYRFÄLTARE

Fritt efter Håland Anveden, P. (2017)

Hulya Basaran

Litteracitet

Eleven behöver fyra resurser för att kunna utveckla litteracitet.

Eleven behöver:

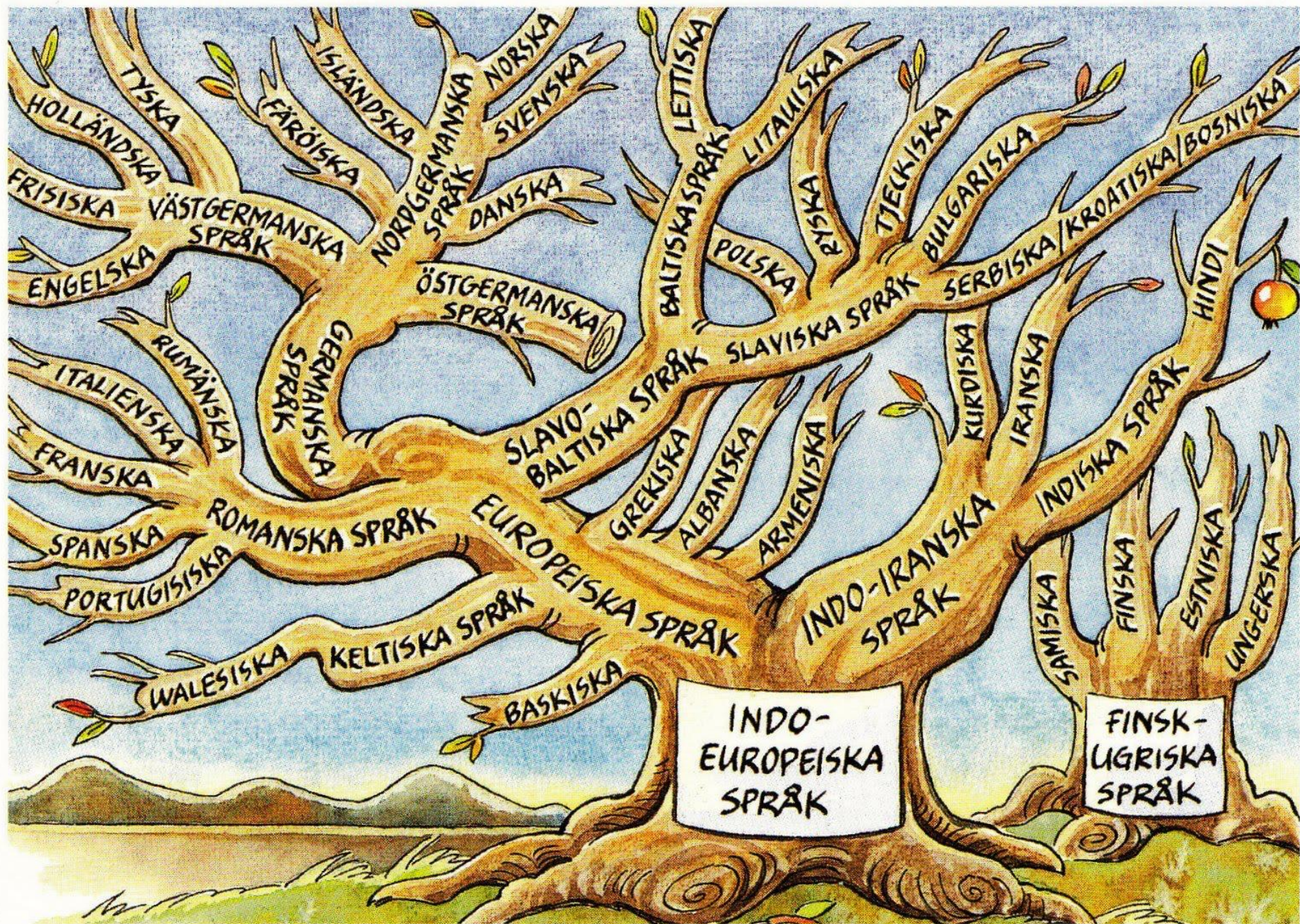
- knäcka koden för skrivna texter
- själv skapa texter
- använda texter i meningsfulla sammanhang
- kritiskt analysera texter.

3 faktorer för gynnsam läs- och skrivinlärning

- Undervisningsspråket är samma språk som används i hemmet.
- Eleven har ett ordförråd på minst 6 000-10 000 ord i undervisningsspråket.
- Eleven förstår minst 75% av innehållsorden i texterna som ska läsas.

Arabiskan tillhör ett helt annat språkträd –
de afroasiatiska språken.

Den hör hemma i undergruppen semitiska språk:
arabiska
tigrinja

Persiska/Dari

- 6 vokaler
- Alfabetet liknar det arabiska, läses från höger till vänster
- En/ett finns inte
- Bestämd form den/det/de finns inte
- Verbfraser med ett substantiv och ett allmänt verb
ex öra ge = lyssna
- Tempus finns och verben böjs efter person
- Ordföljden är SOV
ex Vi fotboll alltid spelar

im	se	te	pe
ج	ث	ت	پ
e	zal	dal	khe
ر	ذ	د	خ
ad	sad	shin	sin
ض	ص	ش	س
af	fe	qeyn	eyn
ق	ف	غ	ع
av	nun	mim	lam
و	ن	م	ل

Arabiska

- Endast 3 vokaler, som oftast inte skrivs ut
- 25 konsonanter
- Skiljer inte på versaler och gemener
- Har genus maskulinum/femininum
- Saknar obestämd form
ex Jag skriver en bok. – arabiska Skriver bok.

Arabiska

- Verbets grundform motsvarar svenskans preteritum/dåtid
- "Att vara" finns inte i presens/nutid
ex Han är glad. – arabiska Han glad.
- Det syns på verbet vem som gör något, subjekt/person behövs inte
- Ordföljd i klassisk skriven arabiska är VSO
ex Har pojken fotboll fin.
- Saknar kommatecken vid uppräknningar
ex Äter han bröd och ost och ägg och ris.

En sida ur ”Svensk grammatik på arabiska”

٤ : ٢ العبارة الإستفهامية بدون أداة (أسئلة نعم / لا)

هناك اختلاف بين العبارة المثبتة والعبارة الإستفهامية حيث نستعمل الأولى حينما نريد اخبار شخص بشيء ما ، على حين نستعمل الثانية عندما نريد أن نستعلم عن شيء . ويبدأ السؤال في اللغة العربية بأداة استفهام تسبق الفعل ، ولكن هذا لا ينطبق دائما على السؤال السويدي :

عبارة مثبتة	عبارة استفهامية	FRÅGA
علي يحب السمك .	هل يحب علي السمك ؟	Tycker Ali om fisk?
أنت تتكلم السويدية .	هل تستطيع أن تتكلم السويدية ؟	Kan du tala svenska?

ويمكنك الإجابة عن الأسئلة السويدية من هذا النوع بكلمة واحدة : « نعم » أو « لا » - ولذلك يطلق عليها مصطلح (ja/nej-frågor) ، أي : أسئلة نعم/لا .
وكما رأينا في (فصل ٢ : ١) فإن هناك أسئلة من نوع آخر تبدأ بأداة استفهام وتسمى لذلك (frågeordsfrågor) ، وسوف نتناولها بالشرح في الفصل التالي . أما العبارة الإستفهامية بدون أداة فتصاغ بتقديم الفعل فيها ثم يليه مباشرة الفاعل :

VERB فعل	SUBJEKT فاعل	OBJEKT مفعول به	
Arbetar	Magda?		هل تعمل ماجدة ؟
Kör	hon	bil?	هل تقود (هي) السيارة ؟
Skriver	Samia?		هل تكتب سامية ؟
Gillar	du	musik?	هل تعشق (أنت) الموسيقى ؟
Regnar	det?		هل تمطر (السماء) ؟

وتنطبق قاعدة تلازم الفعل والفاعل في العبارة السويدية (راجع فصل ٣ : ٣) على العبارة الإستفهامية أيضا ، وهذا يعني أنها لا بد أن تحتوي على فاعل . وهو يأتي في العبارة الإستفهامية دائما بعد الفعل وإلا ما استطعنا التمييز بينها وبين العبارة المثبتة .

Övergripande stöttning

- Utgå från individen
- Modersmålsstöd, studiestöd och kompisstöd
- ILT - kursböckerna på modersmålet
- Skönlitteratur på båda språken
- Ha höga förväntningar på eleven
- Visa tilltro
- Var nyfiken på din elev

Scaffolding – Hur stöttar ni?

Trygghet och struktur

Scaffolding – Hur stöttar ni?

Flippat klassrum

Scaffolding – Hur stöttar ni?

Ord, ord, ord

Scaffolding – Hur stöttar ni?

Multimodalitet

LÅNGS EUFRAT OCH TIGRIS

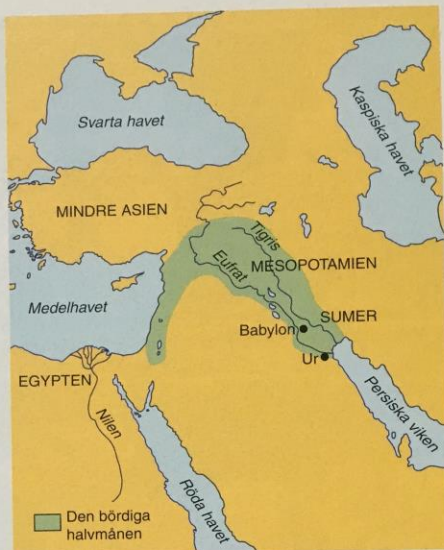
Floder och andra vattendrag har alltid betytt mycket för oss människor. Redan på den tiden när människorna levde av jakt och insamling valde de gärna att leva nära floder. Där hittade de friskt vatten, frodig växtlighet, fisk, fågel och många djur. När sedan människorna började odla jorden och bli bönder var det lika naturligt att bosätta sig vid floderna. Där hittade de ofta bördig mark.

Kring några av jordens stora floder skapade jordbrukande folk världens första civilisationer. De byggde stora städer, valde kungar, skrev lagar och började arbeta inom olika yrken. Eftersom alla tidiga civilisationer låg kring floder brukar vi kalla dem flodkulturer.

Den äldsta flodkulturen var Sumer som låg vid Euftrat och Tigris. Slätten där de två floderna rinner ned mot Persiska viken kallas sedan gammalt Mesopotamien ("landet mellan floderna") och är idag en del av Irak. Vi ska nu söka oss tillbaka till den tid när sumererna slog sig ned i Mesopotamien och började skapa världens första civilisation.

Sumererna

Omkring 4000 år f.Kr. vandrade sumererna in i Mesopotamien. De hade brutit upp från sina hembyar eftersom åkermarken inte längre räckte åt alla. Den breda slätten var torr och ogästvänlig, knappast något att odla på. Men så småningom nådde de till sist det område där Tigris möter Euftrat i ett delta. De såg vidsträckt våtmarker breda ut sig med mycket växter och ett överflöd av vildsvin, fågel och fisk. Sumererna trodde att de funnit en plats där de skulle kunna skapa sig en framtid. De satte genast igång med att bygga enkla hyddor av vass och lera, och medan de tog itu med arbetet att förvandla området till jordbruksmark levde de av naturens gåvor.

I Mesopotamien i nuvarande Irak utvecklade sumererna världens första civilisation.

Konstbevättning

Sumererna stötte på många bekymmer när marken skulle odlas upp. Närmast delat var marken vildvuxen och sumpig och längre ut på flodslätten var den torr och ofruktbar. Men sumererna lyckades lösa problemen genom att gräva diken och leda bort överflödigt vatten från våtmarkerna. Sedan grävde de kanaler till de torra markerna.

Ett annat bekymmer var att flodvattnet ibland under vintermånaderna svämmade över så kraftigt att vattenmassorna sköljde bort allt i sin väg. Sumererna lärde sig att kontrollera översvämningarna genom att bygga vallar till skydd, och de byggde dammar där de sparade vinterns vatten till de torra sommarmånaderna.

LYSSNA PÅ TEXTEN

Tvåflodslandet och de första jordbrukarna

De första människorna var **jägare** och samlare. De flyttade mellan olika platser där de hittade mat. På nätterna sov de i **grottor**. Men för 10.000 år sedan **ändrades** det.

I Mellanöstern finns två stora floder som heter Euftrat och Tigris. Det var i området mellan floderna som människorna för första gången började odla mat och hålla djur. Med vatten från floderna kunde de **vattna** sina **åkrar** och ge sina djur att dricka. De kunde få mat ifrån åkrarna och djuren året om på samma plats. Människorna behövde därför inte längre flytta mellan olika platser. De slutade att vara jägare och samlare och blev **bofasta jordbrukare**.

Ibland var det **torrt** och lite vatten i floderna och ibland var det så mycket vatten att floderna **svämmade över**. Människorna kom på att de kunde spara vatten från floderna i stora **damm**. När det var torrt kunde de ta vatten ifrån dammarna.

Landet mellan floderna kallas för tvåflodslandet. Idag ligger landet Irak här. Folket som levde här kallas sumerer. Sumererna gjorde viktiga upptäckter som vi fortfarande använder. De uppfann hjulet, som man brukar kalla världens viktigaste uppfinning. De upptäckte plogen som man har för att arbeta jorden. De upptäckte också koppar och tenn som de till exempel gjorde grytor av. Grytorna använde de för att laga mat.

ÖVA PÅ ORDEN

en **jordbrukare** = • bonde, den som brukar jorden, odlar och har djur

en **jägare** = • person som jagar och dödar djur som ska bli mat

en **grotta** **grottor** = • hål eller rum in i ett berg

ändra **ändrar** **ändrade** **ändrat** = • först ville jag men nu ändrar jag mig så jag vill inte

vattna **vattnar** **vattnade** **vattnat** = • ge vatten till djur eller hålla vatten på odlingar

en **åker** **åkrar** = • fält där man odlar

bofast = • person som bor på en och samma plats

torrt = • det har inte regnat på länge så det är torrt

svämma över **svämmar** **svämmade** **svämmat** = • för mycket vatten, rinna över

en **damm** **-ar** = • vattensamling, liten sjö

Scaffolding – Hur stöttar ni?

Läsa och skriva texter

Cirkelmodellen för genrebaserad undervisning

4. Berätta /
skriva en
egen text

3. Skapa/ skriva
en gemensam
text

1. Bygga upp
kunskap om
ämnesområdet

2. Studera
texter
inom genren
för att få
förebilder

Gibbons s. 91ff

Förförståelse
Ny kunskap
Nya ord
Intresse för ämnet

Visa goda exempel
Textens recept
Vilka ingredienser
Håll i ord

Eleven har
fått så mycket
stöttning att
hen är redo
att skriva själv

Använd
förarbetet i
fas 1 och 2
och arbeta
med
skrivmallar

Texttyper

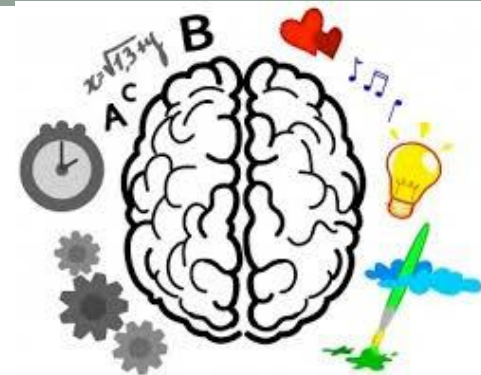
Typ av text	Återberättande (Vad jag gjorde i helgen)	Berättelse (Elefanten och musen)	Faktatext (Insekter)	Instruktion/ beskrivning (Hur man lagar en nyttig måltid)	Diskussion/ argumentation (Borde det vara förbjudet att röka?)
Syfte	Att berätta vad som hänt	Att underhålla, att undervisa	Att ge information	Att förklara hur något görs	Att övertyga andra, att inta en ståndpunkt och argumentera för den
Disposition	Orientering (berättar vem, var, när) En serie händelser Personliga kommentarer/slutsatser	Orientering (berättar vem, var och när) En serie händelser Problem Upplösning	Allmänna upplysningar Karaktäristik (t ex utbredning, förekomst och föda) Kan ha underrubriker	Målinriktat Stegvisa moment	Personliga ställningstaganden Argument och bevis Eventuella motargument och motbevis Slutsats
Sammanbindningar	Tidsord (först, sedan, därefter, efteråt, vid dagens slut)	Tidsord (en dag, det var en gång, senare, efteråt, till slut)	Förekommer vanligtvis inte	(För det första, för det andra, för det tredje, till slut, etc.)	(För det första, för det andra, dessutom, därför, emellertid, å andra sidan)
Övriga språkliga drag	Förfluten tid, berättar vad som hände Beskrivande ord	Dåtid, berättar vad som hände Handlingssverb Beskrivande ord Kan innehålla dialog och "sägeverb" (sa, viskade, skrek)	Verben "att vara" och "att ha" förekommer ofta (En fluga är en insekt. Den har sex ben.) Specifikt ordförråd	Verb som ger instruktioner (t ex ta, blanda, lägg till, hacka, grädda)	Språk för att övertyga kan förekomma (t ex det är uppenbarligen fel, det är utan tvekan dumt att ...)

Litteratur

Mitt nya språk

Mitt nya språk räcker inte till
för allt som jag vill säga.

Jag äger inte ord,
för alla känslor jag har.

Jag ber dig,
tro inte att jag saknar känslor!

Jag äger inte ord,
för all kunskap som jag har.

Jag ber dig,
tro inte att jag saknar kunskap!

Jag äger inte ord,
för alla tankar jag har.

Jag ber dig,
tro inte att jag saknar djupa tankar!

Kan du se mig,
med mina känslor, mina tankar och mina
kunskaper trots att mina ord inte räcker till?

Jag ber dig,
se vem jag är!